

Nr 219.

Av herr **Björek m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till folkskoleväsendet m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 176 till innevarande års riksdag har i fråga om förslagsanslaget till fortsättningsskolor föreslagits en tillfällig förbättring av skolkökslärarinnornas vid dessa skolor lönevillkor, innebärande att lärarinnornas minimiarvode från och med den 1 juli 1941 skulle höjas med 25 öre till 2 kronor 25 öre för undervisningstimme samt att de från samma tidpunkt tillförsäkras rätt till fri kost i samband med de praktiska övningarna i ämnet och fri bostad jämte bränsle eller ersättning härför under kurserna.

Departementschefen, som välvilligt beaktat de gång efter annan framförda kraven på förbättring av ifrågavarande lärarinnors lönevillkor, framhåller bl. a., att det nuvarande arvodet för fortsättningsskolans skolkökslärarinnor är detsamma, som fastställdes år 1919 vid den obligatoriska fortsättningsskolans införande, och att därefter varken dyrtidstillägg eller annan löneförbättring kommit denna lärargrupp till del. Under påpekande av att anledningen till att dessa lärarinnor blivit så illa ställda i löneavseende torde vara de planerade åtgärderna för omorganisation av skolköksundervisningen, vilka man icke velat föregripa, förklarar departementschefen, att han icke finner det försvarligt att ännu ett budgetår, i avvaktan på mer definitiva åtgärder, för dessa lärarinnor bibehålla en lönestandard, som för tjugo år sedan ansågs skälig och som icke på något sätt påverkats av levnadskostnadernas stegring. Departementschefen säger sig helst redan ha velat föreslå en löneförbättring, som beredde ifrågavarande lärarinnor lönevillkor i anslutning till de för folkskolans skolkökslärarinnor fastställda, men som en provisorisk åtgärd vill han för närvarande begränsa sig till att i enlighet med av statskontoret angivna riktlinjer föreslå ovan nämnda löneförbättring.

Även om man alltså bör betrakta den föreslagna lönehöjningen som ett provisorium till följd av tidsläget, måste det dock erkännas, att den knappast täcker ens de senaste årens stegring i levnadskostnader.

Det nödläge, i vilket här avsedda skolkökslärarinnor befinna sig, har gång efter annan varit föremål för behandling och framställningar. Vid 1938 års riksdag framlades i riksdagens båda kamrar motioner med begäran om utredning och förslag till nästkommande riksdag rörande ordnandet av skolkökslärarinnornas vid fortsättningsskolorna anställnings-, bostads-, löne- och pensionsförhållanden. Motionen bifölls i båda kamrarna, och riksdagen anhöll i skrivelse till Kungl. Maj:t om »utredning och förslag så snart ske kan i denna fråga».

Den 26 juli 1938 avlämnade skolöverstyrelsen till Kungl. Maj:t utredning och förslag angående införande av obligatorisk undervisning i hushållsgöromål för flickor vid fortsättningsskolorna och i samband därmed förslag till lönereglering för lärarinnor i hushållsgöromål vid dessa skolor. Skolöverstyrelsens konsulent för husligt arbete hade därvid i en reservation föreslagit,

att i avvaktan på lönereglerngens ikraftträdande det till lärarinnorna utgående arvodet skulle höjas till 2 kronor 50 öre per undervisningstimme. De myndigheter och sammanslutningar av olika slag, som yttrat sig över skolöverstyrelsens förslag, ha alla uttalat sig för en skyndsam lösning av frågan om skolköklärlarinnornas anställnings- och avlöningsförhållanden. Centralstyrelsen för svenska skolköklärlarinnornas förening anslöt sig dock i sitt yttrande den 11 november 1938 till konsulentens för husligt arbete ovan nämnda reservation och hemställde, att arvodet till lärarinnorna i hushållsgöromål vid fortsättningsskolor måtte, i avvaktan på den föreslagna lönereglerngens ikraftträdande, höjas till 2 kr. 50 öre per undervisningstimme. Förnyad framställning om sådan höjning gjordes åter av centralstyrelsen i underdånig skrivelse den 13 februari 1939.

I skolöverstyrelsens petita till 1940 års riksdag upptogs förslaget om provisorisk löneförbättring till 2 kronor 50 öre per undervisningstimme, men på grund av tidsläget berördes icke detta i statsverkspropositionen till 1940 års riksdag. Centralstyrelsen för svenska skolköklärlarinnornas förening hänvände sig då ånyo, i skrivelse den 9 november 1940, till Kungl. Maj:t, denna gång med hemställan om förslag till 1941 års riksdag, att lärarinnorna i hushållsgöromål vid fortsättningsskolan måtte tillerkännas dyrtidstillägg enligt samma grunder som de för lärarinnorna i hushållsgöromål vid folkskolan fastställda. Denna framställning, i huvudsak intagen i ifrågavarande proposition, har tillstyrkts av skolöverstyrelsen.

Statskontoret medgiver i sitt yttrande över framställningen, att särskilt de lärarinnor i hushållsgöromål vid fortsättningsskolan, vilka vore hänvisade till ambulerande verksamhet, måste anses missgynnade i förhållande till motsvarande kategori befattningshavare vid folkskolan. Statskontoret framhåller även, att vid den år 1919 beslutade och i sak alltjämt bestående lönereglerngen för lärarinnorna i hushållsgöromål vid fortsättningsskolan sattes arvodet till dessa lärarkrafter vid fortsättningsskolan högre än motsvarande arvode vid folkskolan under motivering att »undervisningen i fortsättningsskolan såsom mera krävande borde betalas något högre än undervisningen i folkskolan», men att det oaktat utvecklingen lett därhän, att dessa lärarkrafter numera vore avsevärt bättre betalda vid folkskolan än vid fortsättningsskolan. Statskontoret synes således anse, att ifrågavarande kategori av fortsättningsskolans lärare rätteligen borde vara i lönehänseende bättre ställda än motsvarande lärare vid folkskolan; men med hänsyn till det statsfinansiella läget stannar statskontoret dock vid ett förslag, som fortfarande bibehåller den förra gruppen vid lägre lönevillkor än den senare, nämligen det ovan återgivna, i propositionen upptagna, fri kost i samband med undervisningen samt fri bostad jämte bränsle eller ersättning härför under pågående kurser och en förhöjning av de kontanta löneförmånerna med 25 öre per undervisningstimme.

Att lärarinnorna i hushållsgöromål vid fortsättningsskolan i likhet med lärarinnorna i detta ämne vid folkskolan erhålla fri kost och bostad är rimligt, men denna förmån bör icke överskattas. Fri kost i samband med undervisningen utgöres endast av ett mål varje arbetsdag och har i allmänhet

redan förut åtnjutits även av lärarinnorna vid fortsättningsskolan. Den fria bostaden, rörande vars beskaffenhet vi förutsätta att bestämmelser meddelas, är särskilt för de ambulerande lärarinnorna sedan länge nödvändig. Det har mången gång för dem varit ytterst svårt och dyrbart att erhålla lämpliga bostäder å de olika orter, där kurser anordnats, och då de såsom ambulerande alltjämt bliva i avsaknad av ett hem, böra de åtminstone beredas beboeliga bostäder under sitt kringflyttande.

Förenämnda naturaförmåner innebära dock ingen kompensation för lärarinnornas vid folkskolan högre kontanta avlöning, och det föreslagna tillägget av 25 öre per undervisningstimme utgör en alltför ringa höjning i förhållande till de stegrade levnadskostnaderna och de löneförmåner, bl. a. i form av rörligt dyrtidstillägg, som tillkomma lärarinnorna i hushållsgörömmål vid folkskolan.

Enligt statskontorets beräkning skulle kostnaderna för dyrtidstillägg i förevarande fall komma att uppgå till något över 400,000 kronor om året. En höjning av timarvodet till 2 kronor 25 öre för undervisningstimme beräknas till en årskostnad av något mer än 100,000 kronor. Under nuvarande förhållanden inse vi, att dyrtidstillägg icke torde kunna ifrågakomma, men vi finna det rimligt, att den föreslagna löneförbättringen höjes till 50 öre för undervisningstimme, varigenom arvodet skulle komma att utgöra 2 kronor 50 öre för timme. Detta skulle för statsverket medföra en merkostnad av ytterligare något över 100,000 kronor om året. För lärarinnorna skulle en höjning av 25 öre för undervisningstimme innebära, att arvodet för kurs om 170 timmar bleve endast 382:50 kronor. Med en höjning av 50 öre för timme bleve kursarvodet 425 kronor. Då en lärarinna i bästa fall kan erhålla tjänstgöring vid fem till sex dylika kurser om året, blir den kontanta årsinkomsten även med den av oss begärda höjningen av timarvodet högst 2,550 kronor om året.

Departementschefen framhåller i propositionen, att frågan om omorganisation av skolköksundervisningen för närvarande är föremål för övervägande genom 1940 års skolutredning.

I avvaktan på att den kår, varom här är fråga, alltså i en snar framtid beredes ordinarie anställning i enlighet med det statliga civila lönereglementet få vi, under återopande av vad ovan anförts, hemställa,

att riksdagen måtte besluta höjning av det i punkt 12 av Kungl. Maj:ts proposition nr 176 begärda förslagsanslaget till avlöningsbidrag åt lärare vid fortsättningsskolor från 4,100,000 till 4,200,000 kronor.

Stockholm den 17 april 1941.

John Björck.

Eskil Albertsson.

Verner Söderkvist.

Karl H. Andersson.

Allan Holstenson.

Stockholm 1941. Kungl. Boktryckeriet P. A. Norstedt & Söner.